

55-58. Retrieved from: http://lsej.org.ua/2_2022/12.pdf [in Ukrainian].

11. Adakhovska N.S. (2014). Upravlinnia spadshchynoiu: porivnialnyi analiz dorevoliutsiinoho ta suchasnoho ukrainskoho zakonodavstva [Heritage management: a comparative analysis of pre-revolutionary and modern Ukrainian legislation]. *Chasopys tsyvilistyky*. 16. 227-231. [in Ukrainian].

12. German Civil Code (2021). Retrieved from: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p7423 [in English].

13. Civil Code of the Czech Republic (of 3 February 2012). Retrieved from: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Civil-Code.pdf> [in English].

14. Spanish Civil Code (6th October 2015). Retrieved from: [https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Spanish_Civil_Code_\(Codigo_Civil_Espanol\).PDF](https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Spanish_Civil_Code_(Codigo_Civil_Espanol).PDF) [in English].

15. Civil Law of Latvia (2001). Retrieved from: <http://fineergodom.eu/downloads/civil-law.pdf> [in English].

16. Denysiak N.M. (2020). Vchynennia notarialnykh dii notariusom shchodo spadkuvannia za zapovitom u deiakykh zarubizhnykh krainakh [Performance of notarial acts by a notary regarding inheritance by will in some foreign countries]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. 2. 115-117. [in Ukrainian].

17. Teremetskyi V.I. (2017) Suchasni problemy spadkovoho prava v Ukraini [Modern problems of inheritance law in Ukraine]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnogo universytetu. Seriya: Pravo*. 14. 99-106. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 22.05.2024

УДК 347.73

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-323-328

Голоскевич Артем Володимирович,

CDO ТОВ «Еверест»

artem.goloskevych@gmail.com

ORCID ID: 0009-0007-8835-5314

ПРАВОВІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У даній статті розкрито правові основи функціонування фінансової системи України.

Визначено, що правові основи функціонування фінансової системи України складаються з сукупності законодавчих та нормативних актів, які регулюють відносини у сфері створення, розподілу та використання фінансових ресурсів держави, її територіальних одиниць, юридичних та фізичних осіб. Ці норми охоплюють широкий спектр питань, включаючи податкову політику, бюджетне планування, державні витрати, державні і муніципальні запозичення, фінансування соціальних потреб, а також регулювання діяльності фінансових інститутів та ринків.

Фінансова система України має ряд особливостей, які відображають її структуру, принципи регулювання та інтеграційні процеси: структурні: фінансова система України поділяється на декілька основних сегментів, які включають державні фінанси (центральный та місцеві бюджети), корпоративні фінанси, фінанси домогосподарств та зовнішні фінанси. Таке розмежування дозволяє більш цілеспрямовано управляти різними напрямками фінансової політики; регулювання: функціонування фінансової системи регулюється низкою законів, серед яких ключовими є Бюджетний кодекс України та Податковий кодекс України. Ці документи визначають правила формування та використання бюджетних коштів, а також порядок оподаткування; фінансовий нагляд: в Україні існує декілька регуляторів, які відповідають за нагляд за фінансовими інститутами. Національний банк України регулює банківський сектор, а Фонд державного майна – процеси приватизації та управління державними активами; інтеграція з міжнародними фінансовими системами: Україна активно співпрацює з міжнародними фінансовими інститутами, такими як Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, що впливає на процеси реформування внутрішньої фінансової системи та забезпечення макроекономічної стабільності; прозорість та відповідальність. Останніми роками в Україні посилюється увага до питань прозорості та відповідальності у фінансовій сфері, що включає впровадження електронних систем управління бюджетними коштами, реформування публічних закупівель та боротьбу з корупцією; фінансування соціальної сфери - велика частина державних витрат в Україні спрямовується на соціальну сферу, включаючи охорону здоров'я, освіту та соціальний захист, що має важливе значення для підтримки стандартів життя населення; вплив економічних та політичних криз. Фінансова система України чутлива до економічних і політичних змін в країні та світі, що вимагає гнучкості у вирішенні фінансових питань і адаптації до нових умов.

Ключові слова: фінансова система, законодавство, правове регулювання, фінансова система, державні фінанси, фінансова стабільність.

Holoskevych A. LEGAL BASIS OF FUNCTIONING OF THE FINANCIAL SYSTEM OF UKRAINE

This article discloses the legal basis of the functioning of the financial system of Ukraine.

It was determined that the legal foundations of the functioning of the financial system of Ukraine consist of a set of legislative and regulatory acts that regulate relations in the sphere of creation, distribution and use of financial resources of the

Випуск 16. 2024

© А.В.Голоскевич, 2024

state, its territorial units, legal entities and individuals. These regulations cover a wide range of issues, including tax policy, budget planning, public spending, state and municipal borrowing, financing of social needs, as well as regulation of financial institutions and markets.

The financial system of Ukraine has a number of features that reflect its structure, regulatory principles and integration processes: structural: the financial system of Ukraine is divided into several main segments, which include state finance (central and local budgets), corporate finance, household finance and external finance. Such differentiation allows for more purposeful management of various areas of financial policy; regulation: the functioning of the financial system is regulated by a number of laws, among which the Budget Code of Ukraine and the Tax Code of Ukraine are key. These documents determine the rules for the formation and use of budget funds, as well as the taxation procedure; financial supervision: in Ukraine, there are several regulators responsible for the supervision of financial institutions. The National Bank of Ukraine regulates the banking sector, and the State Property Fund regulates the processes of privatization and management of state assets; integration with international financial systems: Ukraine actively cooperates with international financial institutions, such as the International Monetary Fund and the World Bank, which affects the processes of reforming the domestic financial system and ensuring macroeconomic stability; transparency and accountability. In recent years, Ukraine has been paying more attention to issues of transparency and responsibility in the financial sphere, which includes the introduction of electronic systems for managing budget funds, reforming public procurement and fighting corruption; financing of the social sphere - a large part of public spending in Ukraine is directed to the social sphere, including health care, education and social protection, which is important for maintaining the living standards of the population; the impact of economic and political crises. The financial system of Ukraine is sensitive to economic and political changes in the country and the world, which requires flexibility in solving financial issues and adaptation to new conditions.

Key words: financial system, legislation, legal regulation, financial system, state finances, financial stability.

Постановка проблеми. Сутність правових основ функціонування фінансової системи України визначається кількома ключовими чинниками, які відіграють вирішальну роль у стабілізації економіки країни та забезпеченні її стійкого розвитку. По-перше, фінансова система є основою для мобілізації та розподілу фінансових ресурсів, що впливає на всі сфери економічної діяльності, від інвестицій та інновацій до соціальної підтримки населення. По-друге, у світлі глобалізації та інтеграційних процесів, правове регулювання фінансової системи набуває особливої значущості для залучення іноземних інвестицій та підтримки позитивного іміджу країни на міжнародній арені. По-третє, ефективність фінансової системи безпосередньо залежить від якості правових норм, які регулюють фінансові відносини, гарантують права інвесторів та захищають інтереси громадян. Таким чином, розробка та постійне оновлення правових основ функціонування фінансової системи України є важливою умовою забезпечення економічної безпеки та досягнення стратегічних цілей національного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження правових основ функціонування фінансової системи України відображене у працях багатьох вчених, серед яких можна виділити кілька значущих імен. Зокрема, це: Л.К. Воронова, О.М. Горбунова, Е.С. Дмитренко, А.Г. Завгородній, Л.М.Касьяненко, Ю.М. Когут, М.А. Крутько, О.М. Мартин, Л.М. Маршук, А.О. Монаєнко, А.О. Музика-Стефанчук, А.С. Нестеренко, Е.Д. Соколова, М.С. Уткіна та інші.

Метою статті є розкриття правові основи функціонування фінансової системи України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Війна суттєво впливає на роботу та функціонування фінансової системи, але всі державні функції наразі виконуються, банківська та бюджетна системи довели свою стійкість, НБУ, Мінфін, Казначейство, ДПС і Держмитслужба та інші установи і організації продовжують злагоджено працювати та вживати заходи для стабільної роботи. Подальші втрати від війни та вплив на фінансову систему залежить, у тому числі, від тривалості активної фази військових дій, масштабу руйнувань, можливості та швидкості залучення міжнародної допомоги, впровадження заходів політики, спрямованої на підтримку економіки та забезпечення прозорості й передбачуваності державної політики в усіх сферах. За оцінками національних та міжнародних експертних інститутів втрати ВВП України у 2022 році внаслідок військової агресії російської федерації (держави-агресора) можуть становити від 30% до 50%. В результаті падіння економіки знижуються доходи державного та місцевих бюджетів, тоді як видатки зростають, передусім - на оборону. На початку війни Верховна Рада запровадила ряд пільг зі сплати податків та мит з метою підтримки бізнесу в скрутний час [4]. При цьому, досягнута протягом останніх років макроекономічна стабільність, інституційна спроможність Мінфіну та НБУ і вжиті першочергові заходи дозволяють контролювано проходити цей надзвичайно складний період. Задля швидкого відновлення та забезпечення економічного зростання у середньостроковій перспективі, а також для реалізації європейського курсу України, необхідно проводити виважену фіскально-бюджетну політику, підвищити ефективність видатків та податкового й митного адміністрування. Також важливо досягти партнерських відносин між бізнесом і державою та покращити інвестиційний клімат з урахуванням соціального й екологічного виміру. Економічне відновлення потребує фінансування, яке можна забезпечити шляхом кредитування бізнесу комерційними банками або залучення капіталу через розвинуті ринки капіталу в Україні.

За своєю правовою природою фінансова система достатньо складна та багатогранна, адже її функціонування забезпечує досягнення, визначених державою, цілей, що стосуються реалізації державної фінансової та бюджетної політики, відстоювання національних інтересів на міжнародній арені у відповідній

сфері та безліч інших цілей, які можливо досягти лише шляхом одночасного поєднання інтересів та протиріч державної економічної та фінансової політики [1, с.133-134].

З огляду на те, що фінансова система України являє собою сукупність фінансових інститутів, кожний з яких сприяє утворенню та використанню відповідних централізованих та децентралізованих фондів грошових коштів для здійснення фінансової діяльності держави, то можна стверджувати, що правовою основою функціонування фінансової системи України є, в першу чергу, Податковий кодекс України, яким урегульовано відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства [5].

Слід відзначити, що Податковий кодекс України відіграє вирішальну роль у регулюванні фінансової системи країни, встановлюючи правила зі збору та адміністрування податків та зборів, які є основними джерелами формування доходів державного та місцевих бюджетів.

Податковий кодекс впливає на фінансову систему України шляхом: 1) визначення класифікації податків: Кодекс розрізняє прямі та непрямі податки, місцеві та державні збори, визначаючи їх ставки, платників та порядок сплати. Це структурує податкову систему та допомагає забезпечити збалансованість державних та місцевих бюджетів; здійснює податкове адміністрування - встановлює правила податкового обліку, декларування доходів, а також порядок проведення податкових перевірок. Ці норми забезпечують прозорість і контроль за виконанням податкових зобов'язань, а також боротьбу з ухиленням від оподаткування; 3) сприяє стимулюванню інвестицій - Кодекс включає норми, що стимулюють інвестиційну діяльність через податкові пільги, знижки та інші механізми, які можуть застосовуватися до певних галузей економіки або регіонів, що потребують додаткового економічного розвитку; 4) визначає міжнародне податкове регулювання. Визначає правила оподаткування для міжнародних компаній та трансграничних операцій, забезпечуючи виконання міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування, що сприяє залученню іноземних інвестицій; 5) закріплює норми соціальної відповідальності. Норми кодексу допомагають адресувати соціальні потреби через цільові податки та збори, наприклад, екологічний податок, акцизи на тютюнові вироби та алкоголь, які спрямовуються на вирішення специфічних соціальних і екологічних проблем; 6) визначає положення урегулювання податкових спорів шляхом встановлення процедури оскарження податкових повідомлень-рішень та інших актів податкових органів, забезпечуючи захист прав платників податків і правильне застосування податкового законодавства.

Отже, Податковий кодекс України формує правову основу для ефективного збору та розподілу державних доходів, що є критично важливим для фінансування державних програм, інфраструктурних проєктів та соціального захисту. Це створює фундамент для стабільності та розвитку фінансової системи України.

Наступним кодифікованим актом є Бюджетний кодекс України, нормами якого урегулюються відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання та контролю за дотриманням бюджетного законодавства, і питання відповідальності за порушення бюджетного законодавства, а також визначаються правові засади утворення та погашення державного і місцевого боргу [6].

Таким чином, бюджетний кодекс України відіграє важливу роль у регулюванні фінансової системи країни, встановлюючи основи управління та контролю державних фінансів: 1) формування бюджету. Бюджетний кодекс України регулює процедуру формування Державного бюджету України, включаючи складання бюджетних запитів, проектування доходів та видатків, а також процес їх затвердження Верховною Радою України. Він визначає порядок планування місцевих бюджетів, що включає бюджети областей, районів, міст та інших територіальних одиниць; 2) виконання бюджету. Кодекс регламентує процес виконання затверджених бюджетів, встановлюючи правила щодо адміністрування доходів, здійснення видатків, та управління бюджетними коштами; 3) контроль та звітність. В Бюджетному кодексі України визначено правові підстави для контролю та аудиту бюджетних коштів, забезпечуючи прозорість та відповідальність у фінансовій діяльності держави. Він вимагає регулярної звітності перед бюджетною комісією та іншими контрольними органами; 4) урегульовано міжбюджетні відносини – встановлено механізми розподілу доходів між різними рівнями бюджетів, включаючи дотації, субвенції та інші трансферти, які забезпечують збалансованість та стабільність місцевих фінансів; 5) урегулює відносини створення та використання спеціальних фондів, які можуть бути цільовими або стабілізаційними, для фінансування конкретних проєктів або для згладжування фінансових коливань в економіці; 6) здійснює податкове регулювання, хоча основний фокус Бюджетного кодексу України — не податкове законодавство, він тісно пов'язаний з Податковим кодексом України, визначаючи, яким чином податкові надходження впливають на формування та виконання бюджету. Ці основи формують фундамент, на якому побудовано фінансову систему України, забезпечуючи правову базу для її ефективного функціонування і розвитку.

5 квітня 2022 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» No 2142 (далі Закон України No 2142) [2]. Щодо основних положень Закону України No 2142, ним

передбачено, що «На період дії правового режиму воєнного чи над-звичайного стану не поширюється дія регуляторного законодавства на встановлення місцевих по-датків та/або зборів та податкових пільг зі сплати місцевих податків та/або зборів; звільнення від сплати та обліку ПДВ платників єдиного податку третьої групи певних умов; звільнення від сплати екологічного податку на територіях бойових дій; з 1 квітня 2022 р. звільнено від сплати ПДВ, акцизу та ввізного мита ввезення транспортних засобів громадянами та багато інших». Положення цього законодавчого акту спрямовані на підтримання економіки та фінансової системи України, в цілому [2].

З початку року було прийнято 4 рішення Уряду, якими передбачено надати у 2022 році державні гарантії для забезпечення часткового виконання боргових зобов'язань за портфелем кредитів 28 банків-кредиторів, наданих суб'єктам господарювання мікро-, малого і середнього підприємництва – резидентам України, загалом у межах майже 23 млрд грн. За 4 місяці п.р. відповідні державні гарантії надано в обсязі 19,1 млрд грн, з них у квітні – 17,9 млрд грн. Кошти бюджетів та інших клієнтів Казначейства на 1 червня 2022 р. становили 24,7 млрд грн, у т.ч.: на єдиному казначейському рахунку – 10,4 млрд грн, на рахунках Казначейства в установах банків – 1,5 млрд грн, на інших рахунках – 12,8 млрд грн. Інфляційний тиск зростає, що підштовхує до пришвидшення нормалізації монетарної політики. Споживча інфляція пришвидшилась до 18% р/р у травні, у порівнянні з 16,4% р/р у квітні. З огляду на підвищення макроекономічних ризиків у червні НБУ повернувся до активної процентної політики, облікову ставку підвищено з 10% до 25%, що посилить захист гривневих доходів та заощаджень громадян і допоможе НБУ забезпечувати курсову стабільність та стримувати інфляційні процеси під час війни. Важливим елементом у здійсненні завдань з відновлення у післявоєнний період є своєчасна координація зусиль міжнародних партнерів та уряду. Цьому сприятиме впровадження Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки, яку було підготовлено в координації з міжнародними партнерами та схвалено у грудні 2021 року, і Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року [4].

Рішенням Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей «Про забезпечення реалізації секторальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) до фінансових установ Російської Федерації» від 10.08.2023 № 160 визначено правообмежувальні заходи щодо надання фінансових послуг. Організаторам азартних ігор, операторам державних лотерей та суб'єктам господарювання - резидентам України, які отримали ліцензію на провадження діяльності з надання послуг у сфері азартних ігор, протягом строку застосування секторальних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) до всіх банків, що зареєстровані/мають місцезнаходження в Російській Федерації, у тому числі центрального банку Російської Федерації, небанківських кредитних організацій, операторів платіжних систем, професійних учасників фондового ринку, страхових компаній, інвестиційних фондів та інших установ, що зареєстровані / мають місцезнаходження в Російській Федерації, які надають фінансові послуги: 1) не проводити операцій (не вчиняти дій), які призводять до порушення, уникнення запроваджених обмежень; 2) зупинити операції з активами, що належать фінансовим установам Російської Федерації; 3) не встановлювати ділових відносин, у тому числі кореспондентських відносин, з фінансовими установами Російської Федерації; 4) не вчиняти правочинів із фінансовими установами Російської Федерації; 5) не підтримувати ділових відносин із фінансовими установами Російської Федерації, у тому числі кореспондентських відносин, у разі відсутності активів на рахунках таких установ; 6) не придбавати цінних паперів та інших фінансових інструментів, емітованих на яких є фінансові установи Російської Федерації, за винятком відчуження (у тому числі безоплатного) цінних паперів на користь держави Україна; 7) зупинити виконання економічних та фінансових зобов'язань на користь фінансових установ Російської Федерації, у тому числі щодо перерахування дивідендів, процентів та інших виплат за залученими в Україну активами; 8) не здійснювати інвестицій до/на користь фінансових установ Російської Федерації; 9) зупинити обслуговування електронних платіжних засобів (включаючи перекази, здійснення розрахунків та видачу готівки), емітованих фінансовими установами Російської Федерації; 10) не зараховувати кошти на рахунки клієнтів - фізичних/юридичних осіб за переказами, ініційованими з використанням електронних платіжних засобів, емітованих фінансовими установами Російської Федерації [5].

Таким чином, Рішення Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей України вводить значні обмеження на співпрацю українських суб'єктів господарювання у сфері азартних ігор з фінансовими установами Російської Федерації. Ці заходи є частиною більш широких секторальних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), прийнятих у відповідь на міжнародні конфлікти чи політичні напруження. Ці заходи прямо пов'язані з правовими основами функціонування фінансової системи України, оскільки санкції впливають на регулювання фінансових відносин між українськими та іноземними суб'єктами. Згідно з українським законодавством, держава вправі встановлювати правила, які регулюють міжнародні фінансові операції, включно з введенням обмежень на обіг коштів і фінансових інструментів у відповідь на загрози національній безпеці та інші виклики.

У період воєнного стану до основних видатків місцевих бюджетів належить забезпечення добровольчих формувань територіальних громад, основним завданням яких є територіальна оборона відповідної громади. Відповідно до ч. 1 ст. 23 Закону України «Про основи національного спротиву», фінансування та матеріально-технічне забезпечення національного спротиву здійснюються за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів, а також з інших не заборонених

законодавством України джерел [3]. Попри значущість державного та місцевого бюджету у фінансовій системі України, суттєвий вплив також має валютний ринок, який є складовою фінансового ринку.

На нашу думку, правовою основою фінансової системи України є система нормативно-правових актів різної юридичної сили (законодавчі акти, підзаконні нормативно-правові акти, прийняті відповідними суб'єктами органами державної влади). В той же час, на сьогодні, особливо в умовах воєнного стану, на мою думку, постає необхідність розроблення та затвердження короткострокового стратегічного нормативно-правового акту, яким би визначалися головні стратегічні напрямки розвитку фінансової системи України.

З огляду на зазначене, вбачаю своєчасним та необхідним розроблення та затвердження Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2030 року, який би став критично важливим документом, який має велике значення для забезпечення стабільності та ефективності фінансової системи країни. Необхідність її затвердження та реалізації можна аргументувати наступними аспектами:

- визначення стратегічного планування. Визначення довгострокових цілей та завдань дозволяє Україні адекватно реагувати на глобальні фінансові виклики, адаптувати внутрішні нормативно-правові акти до міжнародних стандартів та запровадити ефективні механізми управління фінансовими ресурсами на національному рівні;

- прозорість і відкритість. Стратегія допоможе встановити прозорі правила діяльності на фінансовому ринку, що сприятиме залученню інвестицій, зменшенню корупції та підвищенню довіри з боку міжнародних фінансових організацій і інвесторів;

- сприяння інтеграції з міжнародними фінансовими системами. Адаптація до міжнародних норм та стандартів дозволить Україні інтегруватися в глобальні фінансові процеси, сприяючи економічному зростанню та стабільності;

- реформування фінансової інфраструктури. Стратегія передбачає модернізацію фінансової інфраструктури, що включає вдосконалення банківської системи, розвиток страхування, пенсійних фондів та інших фінансових послуг, що підвищує загальну стабільність фінансової системи;

- стимулювання економічного зростання. Ефективне фінансове регулювання та розвиток фінансових ринків сприятиме збільшенню інвестицій у ключові сектори економіки, підтримці інновацій та підвищенню конкурентоспроможності національної економіки;

- підтримка стабільності національної валюти. Затвердження та виконання стратегії сприятимуть стабілізації національної валюти через збалансоване регулювання валютного ринку та ефективне управління валютними резервами;

- захист прав споживачів фінансових послуг. Стратегія включатиме заходи щодо підвищення фінансової грамотності громадян, впровадження прозорих механізмів для захисту їх прав, що допоможе уникнути фінансових шахрайств і зловживань.

Ці елементи свідчать про те, що стратегія розвитку фінансового сектору України до 2030 року є не тільки необхідною, а й важливою для забезпечення довгострокового економічного розвитку та стабільності країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гарбінська-Руденко А.В., Дудник В.М., Яценко Ю.Г. Правові проблеми функціонування фінансової системи України в період дії воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №2. <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/261776/258186>

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану: Закон України” від 24.03.2022 р. No 2142. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>.

3. Про основи національного спротиву: Закон України від 16 липня 2021 р. № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>

4. Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Функціонування фінансової системи, її реформування та розвиток». URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/functioning-of-the-financial-system.pdf>

5. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року №2755-VI. Відомості Верховної Ради України, 2011, № 13-14, № 15-16, № 17. Ст.112.

6. Бюджетний кодекс України: Закон України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України, 2010. № 50-51. Ст.572.

REFERENCES:

1. Harbinska-Rudenko, A.V., Dudnyk V.M., Yatsenko Yu.H. (2022). Pravovi problemy funktsionuvannia finansovoi systemy Ukrainy v period dii voiennoho stanu. [Legal problems of the functioning of the financial system of Ukraine during the period of martial law]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*. №2. Retrieved from: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/261776/258186> [in Ukrainian].

2. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia zakonodavstva na period dii voiennoho stanu. (2022, March 24). [On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the improvement of legislation for the period of martial law]. *Zakon Ukrainy №2142*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text> [in Ukrainian].

3. Pro osnovy natsionalnogo sprotyvu. (2021, July 16). [On the foundations of national resistance]. *Zakon Ukrainy № 1702-IX*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text> [in Ukrainian].
4. Proekt Planu vidnovlennia Ukrainy. (2022). [Project of the Recovery Plan of Ukraine]. *Materialy robochoi hrupy «Funktsionuvannia finansovoi systemy, yii reformuvannia ta rozvytok»*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/functioning-of-the-financial-system.pdf> [in Ukrainian].
5. Podatkovyi kodeks Ukrainy. (2010, December 2). [Tax Code of Ukraine]. *Zakon Ukrainy №2755-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy №13-14, № 15-16, № 17. 112.* [in Ukrainian].
6. Biudzhetniyi kodeks Ukrainy. (2010, July 8). [Budget Code of Ukraine]. *Zakon Ukrainy №2456-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. № 50-51. 572.* [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.05.2024

УДК 351.824.1

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-328-333

Полозенко Артем Валерійович,
аспірант Науково-дослідного інституту публічного права
artpol2204@gmail.com
ORCID ID: 0009-0004-8013-4662

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКИХ ОКУПАНТІВ

Сучасна ситуація, що склалася в Україні через військову агресію Російської Федерації, викликає особливе занепокоєння щодо захисту прав дітей, які стали жертвами цього конфлікту. Збройний конфлікт, що триває, не тільки порушує основні права дітей, але й створює безпрецедентні виклики для системи публічного адміністрування в контексті забезпечення їхнього захисту. Зміна характеру загроз, викликаних війною, змушує переглянути існуючі механізми правового захисту, які повинні відповідати сучасним умовам. Діти, як найуразливіша частина суспільства, стають мішенями не лише фізичних, але й психологічних атак, що підвищує значущість дослідження цієї проблематики. Тому важливо звернути увагу на те, як війна впливає на дитячий розвиток та які адміністративно-правові заходи можна впровадити для мінімізації цих впливів.

Адміністративно-правовий захист дітей, постраждалих від військових дій, є ключовим аспектом національної безпеки та суспільного розвитку. Цей захист вимагає інтегрованого підходу, який би враховував специфіку воєнного стану, нормативно-правові акти та міжнародні зобов'язання України. Важливо, щоб ці механізми були достатньо гнучкими для швидкої адаптації до змінних умов, зокрема в умовах ескалації конфлікту. Недостатня ефективність існуючих інструментів захисту прав дітей може призвести до ще більших втрат, що робить питання реформування цієї сфери особливо актуальним. Зокрема, міжнародний досвід може стати цінним ресурсом для розробки нових стратегій захисту прав дітей в умовах війни.

Удосконалення системи адміністративно-правового захисту прав дітей, які постраждали від військової агресії, є нагальною необхідністю. Розробка нових підходів та впровадження ефективних механізмів захисту можуть сприяти зменшенню негативних наслідків для дітей, забезпечити їхню реабілітацію та відновлення прав. Додатково слід врахувати важливість забезпечення психологічної підтримки та соціальної реінтеграції дітей, які зазнали травматичного впливу війни. Пріоритетним завданням є також створення спеціальних програм, які б дозволяли дітям адаптуватися до нових реалій та забезпечували їм повноцінне життя. Інтеграція цих програм у загальнодержавну політику має стати стратегічним напрямом для України в умовах військового конфлікту.

Дослідження цієї теми є важливим кроком у напрямку вдосконалення системи публічного адміністрування, яка повинна оперативнo реагувати на виклики, пов'язані з війною, та забезпечувати надійний захист прав найуразливіших категорій населення — дітей. Лише через комплексний аналіз та наукові дослідження можна створити ефективну та дієву систему захисту, яка відповідатиме сучасним викликам. Крім того, таке дослідження сприятиме підвищенню рівня свідомості суспільства щодо проблематики захисту прав дітей у воєнний час. Важливою частиною цього процесу є також моніторинг та оцінка існуючих підходів, що дозволить виявити недоліки та розробити нові, більш ефективні рішення. Оскільки війна триває, необхідно постійно адаптувати та вдосконалювати систему публічного адміністрування для того, щоб вона залишалася дієвою в умовах змінних обставин.

Ключові слова: адміністративно-правовий захист, діти, військова агресія, права дітей, публічне адміністрування, збройний конфлікт, війна, реабілітація, компенсація збитків, нормативно-правова база, міжнародні зобов'язання, національна безпека, державні органи, координація.

Polozenko A. FEATURES OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL PROTECTION OF THE RIGHTS OF CHILDREN WHO WERE SUFFERED FROM THE MILITARY AGGRESSION OF THE RUSSIAN OCCUPANTS

The current situation in Ukraine, caused by the military aggression of the Russian Federation, raises particular concern regarding the protection of the rights of children who have become victims of this conflict. The ongoing armed conflict not only violates the fundamental rights of children but also creates unprecedented challenges for the public administration system in